

Růst platů státních zaměstnanců je stále nejistý

26.8.2022 - Monika Křivánková | INFOPROFI GROUP s.r.o.

V souvislosti s rostoucí inflací se rozhořela debata mezi odbory a vládou o zvyšování platů státních zaměstnanců. Zatímco odboráři navrhují výrazný růst až o 15 procent, vláda varuje, že by takové navýšení platů roztočilo inflační spirálu a nebylo rozpočtově odpovědné. Prezident Unie zaměstnavatelských svazů ČR Jiří Horecký navrhuje kompromisní růst o 8-10 % u zaměstnanců, jichž se týkalo zmrazení platů, a o 3-5 % u ostatních státních pracovníků.

Vláda již schválila 10% růst platů od 1. září letošního roku pro nepedagogické pracovníky, zaměstnance v kultuře a úředníky, kteří nespádají pod služební zákon. Celkem se toto zvýšení dotkne přes 300 tisíc pracovníků a státní kasu přijde na 2,2 miliardy korun. Od ledna příštího roku si pak polepší i hasiči a policisté, taktéž o 10 %. Ministr práce a sociálních věcí Marian Jurečka navrhoval, aby od ledna rostly platy o 5 % také pedagogickým pracovníkům, zdravotníkům a pracovníkům v sociálních službách.

Růst platů o inflaci

Odbory však požadují navýšení platů už od září, a to o 15 %. Argumentují tím, že státní zaměstnanci v současné době kvůli vysoké inflaci ztrácejí téměř pětinu své kupní síly. Podle Horeckého hraje tlak odborů větší roli než stav veřejných financí. *„Odbory vždy navrhují maximální možné navýšování, je to jejich poslání. Úlohou státu ale není a nemůže být plně kompenzovat všem obyvatelům inflační křivku. Platy nemohou růst o 15 procent v době, kdy si podnikatelé naopak utahují opasky,“* komentuje.

Plat pobírají zaměstnanci státu, krajů, měst a obcí a jimi zřizovaných rozpočtových a příspěvkových organizací. Nejedná se jen o úředníky, ale taky o učitele, zdravotnický personál, zaměstnance v sociálních službách, policisty nebo hasiče. Plat v Česku dostává přibližně milion zaměstnanců.

Ačkoli se často platy zaměňují se mzdami, mzda náleží pracovníkům v soukromém sektoru. Její výše je založena primárně na dohodě mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, roli hrají také odbory, tržní konkurence a samozřejmě zákoník práce.

Výši platů oproti tomu stanovuje stát, a to prostřednictvím takzvaných platových tabulek. Ke změnám ve výši platů (zpravidla tedy jejich zvýšení) dochází nejčastěji od 1. ledna, výjimečně ale i dříve. Například před pěti došlo k navýšení platů sociálních pracovníků od 1. července.

Dlouhodobě platila premisa, že práce pro stát s sebou nese řadu benefitů, například vysokou míru jistoty a stability či předvídatelnost prostředí, a proto byly platy státních zaměstnanců zpravidla nižší než mzdy v soukromém sektoru. Pravdou také je, že na platy státních zaměstnanců musí vydělat peníze pracovníci soukromého sektoru.

Od roku 2016 se však situace obrátila a platy jsou průměrně až o 13 % vyšší než mzdy. Nyní i na pozicích se stejnou náplní práce pobírají více peněz státní zaměstnanci. V loňském roce byla průměrná mzda v soukromém sektoru necelých 40 tisíc Kč, zatímco ve veřejném téměř 45 tisíc. *„Ve většině západoevropských zemí se růst platů řídí růstem a silou národní ekonomiky, tedy podle růstu*

mezd v soukromém sektoru. V ČR to bylo v posledních několika letech obráceně, a to způsobilo výrazné rozevření nůžek mezi platem a mzdou na úkor odměňování lidí v soukromém sektoru,” vysvětluje Horecký.

V soukromém sektoru dochází k navýšení mezd individuálně v závislosti na výkonu konkrétního zaměstnance. Ve veřejném sektoru ale platové tabulky reflektují pouze typ pracovního zařazení, kvalifikaci a předchozí praxi, nikoli individuální výkon a efektivitu práce. Ty lze odměnit jedinečně osobními příplatky či odměnami, nikoli navýšením mzdy jako takové.

„Český systém odměňování ve veřejném sektoru neodpovídá potřebám pracovního trhu 21. století. Např. růst platu na základě odpracovaných let může být spíše nespravedlivým nebo demotivujícím prvkem,” uzavírá Horecký a vyzývá k zavedení systému, který by umožňoval snáze reflektovat osobní nasazení a pracovitost konkrétních státních zaměstnanců.